

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCI DOKTORANDA JUDR.

JAROMÍRA HOŘÁKA

/školitel disertační práce prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Drc., univ.priv.prof./

„TRESTNĚPRÁVNÍ A KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY VRAŽD“

Předložená disertační práce se na 288 stranách textu zabývá trestněprávními a kriminologickými aspekty vražd, které srovnává s dalšími delikty tohoto typu, zejména v mezinárodním kontextu a z hlediska historického vývoje na našem území.

Specifikem rozsáhlé práce je systém uspořádání materiálu, kdy se autor zabývá právní úpravou vraždy a zabití v ČR až ve čtvrté /poslední/ kapitole. Předchozí partie jsou věnovány kriminologickým a juristickým otázkám pojmu úmyslného usmrcení v afektu /první kapitola/, vyprovokovaným zabitím /druhá kapitola/ a premeditativní vraždou /kapitola třetí/. Podotýkám, že autor se nezabývá privilegovaným případem, uvedeným ve skutkové podstatě vraždy novorozeného dítěte matkou, což považuji za správné, protože jde o zcela odlišnou problematiku.

Tato systematika není sice obvyklá, většina autorů vychází v pracích tohoto typu ze současné právní úpravy a pak rozebírá další otázky, považuji však tuto úpravu z hlediska studia těchto obtížných otázek za klad práce.

K těmto problémům autor provedl rozsáhlou rešerší literatury, včetně rešerší judikatury a uvádí k nim rozsáhlé závěry.

Pokud jde o otázku metod, zvolil analýzu a syntézu, dále obsáhlý systematický rozbor a historicosrovnávací přístup. Zejména cením v práci

velmi obsáhlou komparativistiku, srovnávací metoda a hodnocení jednotlivých právních úprav a praxe jsou původní.

Již z toho, co bylo řečeno je zřejmé, že autor je i v pojetí problematiky originální, podle mého názoru tento způsob výkladu je vzhledem k naprosto nové právní úpravy vraždy a zabítí, velmi vhodný a zdá se, pokud jde o závěry, že úspěšný.

Úmyslná usmrcení v afektu /str. 17 – 105/ si všimají obecně usmrcení v afektu a obrazu vraždy jako afektdeliktu v kriminologii. Autor dále rozebírá spontánnost útoku, včetně zábrany pachatele a významu dostupnosti zbraně. Jádrem této kapitoly je výklad významu afektu z hlediska trestní odpovědnosti včetně exkurzu věnovanému rozsudku Krajského soudu v Plzni ve věci sp. Zn. 2 T 1/2008. Dále si všímá úmyslného usmrcení v afektu v historických právních úpravách, mimořádného snížení trestu podle § 40 odst. 1 trestního zákona z roku 1961 a popisu afektdeliktu v platných právních úpravách Rakouska, Německa a Švýcarska.

Autor v závěru této kapitoly shrnuje vymezení typově méně nebezpečné formy úmyslného usmrcení prostřednictvím vystupňovaného afektu jako privilegujícího znaku, což patří k běžným řešením systematiky homicidia v trestních zákonech evropských států, jež navazují na delší historickou tradici. Považuje afektivní, situačně podmíněné vraždy za zvláštní kriminologický fenomén. Výslově uvádí: „Afekt jako silná emoce a součást prožívá má zpravidla jen omezený forezně nevýznamný dopad na ovládací a rozpoznávací schopnosti pachatele. Ač se jedná o stav psychiky, jehož projeví lze objektivně pozorovat, je trestněprávně postižitelný v rámci vnitřní psychologické stránky trestného činu. Spoluurčuje totiž pohnutku i míru úmyslného zavinění pachatele. Zmírnit sociálně – etickou vytýkatelnost trestného jednání je však afekt

způsobilý jen tehdy, pokud vnější situace, jež silné rozrušení u pachatele vyvolala, jím nebyla zaviněna. Zároveň tato situace byla natolik mimořádná, že ani rozumně uvažujícímu člověku, dbalému etických norem, nelze silnou emocionální reakci vytýkat. Tyto otázky lze zahrnout pod zastřešující pojem teorie afektdeliktu v rámci trestněprávní nauky. Její součástí je i problematika interakce pachatele a oběti násilného trestného činu a tzv. provokace jako formy viktimologického zavinění. Z komparace úprav německy mluvících zemí se podávají odlišnosti v postavení tzv. afektdeliktu ve vztahu k základní skutkové podstatě, v míře důkazu na okamžitost či spontánnost reakce pachatele, dále odlišnosti v tom, zda je výslovně akcentován určitý typ afektů /stenický, astenický/ a konečně, zda je znak afektu dáván do příčinné souvislosti s provokací poškozeného. K významným systematickým otázkám patří vztah ustanovení o afektdeliktech k zmírňujícím či dekulpujícím institutům obecné části.

Tato kapitola jasně ukazuje historii problematiky afektu, který se chápe poněkud odlišným způsobem v psychiatrii a v trestním právu. Je otázkou, na kolik je správné současné chápání afektu při posuzování nepříčetnosti a zmenšené příčetnosti, kdy afekt, který znamená nepříčetnost, je chápán velmi úzce a hlavně je považován za něco mimořádného. Autor by se měl k této otázce podrobněji vyjádřit v ústní obhajobě.

V druhé kapitole si autor všímá vyprovokovaného zabití, kde za velmi podnětnou považuje partii o agresivní a provokující oběti násilného trestného činu. Autor by měl zde podrobněji rozebrat asymetrický a symetrický konflikt. Strana 140 až 169 si všímá vyprovokovaného zabití v Německém trestním právu, kde je zejména zajímavá otázka kolize ustanovení § 213 a 211 StGB.

Ve třetí kapitole nazvané „Premarkitativní vražda“ se autor velmi podrobně zabývá pojmem a kritikou pojmu premeditace. Velmi podnětné jsou i otázky dokazování předchozího uvažování a rozmyslu pachatele. Bylo by vhodné, aby se autor problematikou dokazování těchto znaků ještě podrobněji zabýval při ústní obhajobě.

Kapitola IV. nazvaná „Vražda a zabití v novém trestním zákoníku“ porovnává platnou slovenskou úpravu a platnou úpravu českého práva. Velice si vážím tohoto, jak autor rozebírá ustanovení § 140 v odst. 1. a odst. 2., přičemž podává vlastní názory na vztah rozmyslu a afektu u předchozího uvážení. Je třeba si všimnout jeho úvah na str. 249 práce, kde vyslovuje pochybnosti o samotném kriteriu premeditace a další pochyby o konkrétním způsobu, jakým český zákonodárce trestný čin vraždy nově konstruoval. Dochází k závěru, že se jedná v § 140 odst. 1 a odst. 2 o dvě rovnocenné základní skutkové podstaty. Vyslovuje ovšem pochybnosti vzhledem k zásadám třídění skutkových podstat v teorii trestního práva.

Pokud jde o názor, zda se jedná v ustanovení § 140 odst. 1 a 2 trestního zákoníku ČR o jednu nebo 2 skutkové podstaty, je zřejmé – jak autor také v práci správně uvádí – že teorie ani praxe nemají jednotný názor.

Domnívám se, že by bylo vhodné, aby autor zvážil své úvahy nad výkladem a aplikačními úskalími ustanovení § 140 a 141 nového trestního zákoníku a aby navrhl vlastní formulace ustanovení o vraždě a zabití.

Práci považuji za podnětnou, samostatnou a originálně zpracovanou. Podle mého názoru zcela splňuje kriteria, která se týkají požadavků na práce tohoto druhu a to jak kriteria obecná, tak speciální požadavky uvedené v předpisech Karlovy university a Právnické fakulty UK.

Doporučuji proto, aby po úspěšném provedení ústní obhajoby byla JUDr. Jaromíru Hořákovi udělen titul Ph.D.

Dagmar Císařová
Prof. JUDr. Dagmar Císařová, Drsc.

Praha, říjen 2010